

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1968 ч. июль 17 / СРЕДА / № 166 (7009) / Өртээ 2 көп.

Социалистиг чурттарнын партиялар болгаш чазактар удуртукчуларынын ужуражыышкыны

Социалисттик нүрүнелеринин партияларының болг
чазактарының удуртукчуларының Варшава ужу
жыышкыны ак-сетилдин, бүрүн чаңгыс ай бодалд
болгаш найыралдың аны-дуңмалышы байдалы
зоткин.

Совет Зейдлинский Коммунистический партизаны ТН-ның
Читинге секретары — Л. И. Бражнев; СЭП ТН-ның
Политбюроуун кезигүүн, ССРЭ-нин Дадэ Савединг
Президиумуун Даргазы — Н. В. Подгорный; СЭП
ТН-ның Политбюроуун кезигүүн, ССРЭ-нин Министр-
Чавалелинин Даргазы — А. Н. Юсупин; СЭП
ТН-ның Политбюроуун кезигүүн, Уиранынг КП
ТН-ның бирги секретары — П. Е. Шелест; СЭП ТН-ның
секретары — Н. Ф. Катусев.

Сүт продуктуларын садыглаар чо-

мал комиссиязы массалыг херэгдел-

даргай сумелерни комиссия берген.

(СЗТА)

11 муң тонна

чүүктү сөөрткөн. Чүүк сөөртүлгези-
нин планын тонна-километр талазы-
биле 112 хуу күүседип алган. Ол-ла үе-
иштинде автоажыл-агый 20 муң литр
кывар чүүлдү. 70 автодугуйларын кам-

РСФСР-нің Дээди Совединің Президиумунуң
хуралындан

МАСКАРАД
АЙЛАНЫШ

Зайлашыны тазы-биле хемчег-пестерни демдег-
лерни ажилда кылган болгаш бот-нын Пэли Совети

МОСКВА. (СЭТА-нын корреспон-

республика-
ний Президиуму ко-
рын кеерүнүн чурумун төдара-
лектаал база хүлээп алдынтан.

Республиканын ийи районундан мелээдер

Улус ажил-агыйының үш коллектив райхуускомнун шилчири Кызыл тугтар тар аразында шилчири тугту «Совет

15 хуу күүсеткен,
чүзүнирге ажыр күүсеттинген. Ыяш
күтеринге партия райкомунун болгаш
орын тыыскаан. Оон иштинде колхоз-
Тыва» колхоз алган.

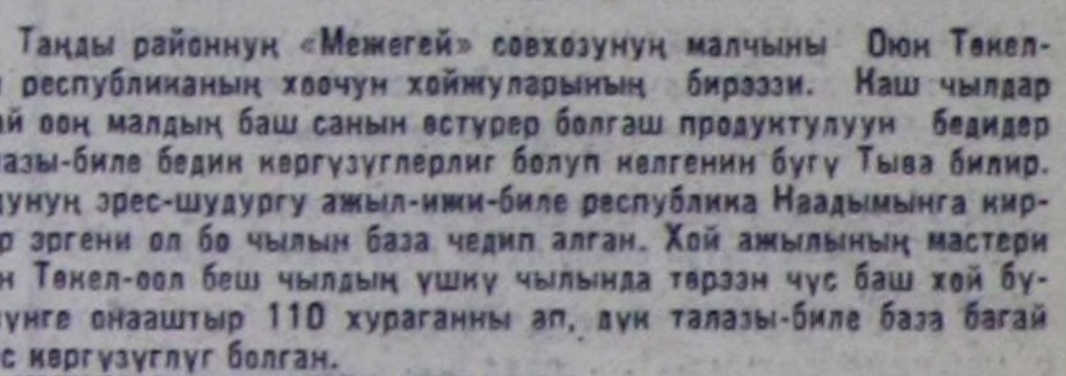

АКТИВКЕ ТҮЦНЭЭН

дизайнери чорлар материаллар
ленинчи идеяларнын боттанышы-
нынга совет улустун чедишкин-
нерин ССРЭ-нин улус ажил-агый че-
диштиннеринин делелгезинин мате-

нары-биле, а оларнын ажилдакчы-
нарын болгаш тус-тус авторларны
дегтелгенин алдын, мөңгүн, түлөр
мелаллары болгаш акша-биле шаң-
наар.

ЧУРУНТА: хойжу ОЮН ТӨКӨЛ

ЧУРУНГА: хойжу ОЮН ТӨКЕЛ-ОЛ.
С. ФЕОКТИСТОВТУН ФӨТӨЗУ.

.....

В. И. Ленинге тураскаал болдурар

хөгжүүдэринийн, улустун материалын ССРЭ-ийн үд
цаагай амьдралын көдүдэринийн та- дийшкиннэрийн
лазы-биле чедишкннэрийн эгэи гэгн чедишкн
пропагандалаары дээш үе-үдэ үнэр гагн чедишкн
парлазга, радио, телевидение, кино- бодгаш үргүчү

а ажыл-агый че-
делгелезинге дел-
ерни идеякейлиг
пропагандалап ту-

дизайнери чорлар материаллар
ленинчи идеяларнын боттанышы-
нынга совет улустун чедикши-
нерия ССРЭ-ния улус ажил-агый че-
дикшииннериния делелгезинин мате-

нары-биле, а оларнын ажилдакчы-
нарын болгаш тус-тус авторларны
дегтелгенин алдын, мөңгүн, түлөр
мелаллары болгаш акша-биле шаң-
наар.

ЧУРУНТА: хойжу ОЮН ТӨКӨЛ

С. ФЕОКТИСТОВТУН ФӨТӨЗҮ.

ПАРТБӨЛҮКТӨРҮНҮҮ КҮЖҮНГӨ ДАЯНЫР

Ажыл-агый, культура тургузушкунун планын оналгаларын чедишкенин күтөлдөрү, ажылчы чоңун коммунисттик кижилдигини экижидер партия-организмизм ажалдык дегенден шүүт хамаарып. Маана тус-тус бугурууга улаштырып партия бөлүктөрү биче аяс роль ойноп болур. Мынчанга олардын ролун өстүрө, күжүгө даяныр чутула.

Партбөлүктөрдүн ажылына улурутулган экижиптишкан, оларын даямчытыр массага партия салдарын чедишкенин дээр дуржулгалар мөөнөп шыдаан партия-организмизм респубикада өсөт. Оң толартып чыгыш дараалында партия-организмизм ажалдыралындан көрүп болур.

«Кызыл тууга» эргелдеген партия-организмизмдин бир-розу (секретарь эш А. Сукачев) бо чылым бөлүнүп ажалын ажал эде тургузуп, тууга улаштырып партия бөлүктөрүнүн дээр дуржулгалар мөөнөп шыдаан партия-организмизм респубикада өсөт. Оң толартып чыгыш дараалында партия-организмизм ажалдыралындан көрүп болур.

Партбөлүктөрдүн ажылына улурутулган экижиптишкан, оларын даямчытыр массага партия салдарын чедишкенин дээр дуржулгалар мөөнөп шыдаан партия-организмизм респубикада өсөт. Оң толартып чыгыш дараалында партия-организмизм ажалдыралындан көрүп болур.

Улаштырып партия бөлүктөрүнүн дээр дуржулгалар мөөнөп шыдаан партия-организмизм респубикада өсөт. Оң толартып чыгыш дараалында партия-организмизм ажалдыралындан көрүп болур.

М. Шиповаленко туугулар бригадалык бригадиринде ажаллап турар, оң ол бригадалында 10 коммунист бар. Олар-

нын-биле ол уругу калы ажаллап турар болгондо, шүтүзүп эки билер. Партия-организмизмдин нини туралынын шүтүзүп эки билер. Партия-организмизмдин нини туралынын шүтүзүп эки билер.

Партбөлүктөрдүн ажылына улурутулган экижиптишкан, оларын даямчытыр массага партия салдарын чедишкенин дээр дуржулгалар мөөнөп шыдаан партия-организмизм респубикада өсөт. Оң толартып чыгыш дараалында партия-организмизм ажалдыралындан көрүп болур.

Партбөлүктөрдүн ажылына улурутулган экижиптишкан, оларын даямчытыр массага партия салдарын чедишкенин дээр дуржулгалар мөөнөп шыдаан партия-организмизм респубикада өсөт. Оң толартып чыгыш дараалында партия-организмизм ажалдыралындан көрүп болур.

Партбөлүктөрдүн ажылына улурутулган экижиптишкан, оларын даямчытыр массага партия салдарын чедишкенин дээр дуржулгалар мөөнөп шыдаан партия-организмизм респубикада өсөт. Оң толартып чыгыш дараалында партия-организмизм ажалдыралындан көрүп болур.

Партбөлүктөрдүн ажылына улурутулган экижиптишкан, оларын даямчытыр массага партия салдарын чедишкенин дээр дуржулгалар мөөнөп шыдаан партия-организмизм респубикада өсөт. Оң толартып чыгыш дараалында партия-организмизм ажалдыралындан көрүп болур.

Партбөлүктөрдүн ажылына улурутулган экижиптишкан, оларын даямчытыр массага партия салдарын чедишкенин дээр дуржулгалар мөөнөп шыдаан партия-организмизм респубикада өсөт. Оң толартып чыгыш дараалында партия-организмизм ажалдыралындан көрүп болур.

Партбөлүктөрдүн ажылына улурутулган экижиптишкан, оларын даямчытыр массага партия салдарын чедишкенин дээр дуржулгалар мөөнөп шыдаан партия-организмизм респубикада өсөт. Оң толартып чыгыш дараалында партия-организмизм ажалдыралындан көрүп болур.

ышкан чутула-чутула айтырылган тургузуп, оларын бот-тук куусалдык чедишкенин. Ам ол улаштырып кызыл-булаг өмөгүл дегенде, хуудул болгон куртуу-сам-быралары чогуру өйүндө чартынып турар. Тууга материал-дарынын камналыгы улаштырып, бот-оруга-чарылаже шил-чиринин үндөткөн салдыган.

Бо партбөлүктүн бугу коммунисттер доктормал даялгалар-ды, олар шөгөрүн күчөткөн турар. Неделин пене-дельник санында ажалчыларга политинформацияларын ор-ганизмизм чачыл болгон.

Улаштырып партия бөлүктөрүнүн дээр дуржулгалар мөөнөп шыдаан партия-организмизм респубикада өсөт. Оң толартып чыгыш дараалында партия-организмизм ажалдыралындан көрүп болур.

Партбөлүктөрдүн ажылына улурутулган экижиптишкан, оларын даямчытыр массага партия салдарын чедишкенин дээр дуржулгалар мөөнөп шыдаан партия-организмизм респубикада өсөт. Оң толартып чыгыш дараалында партия-организмизм ажалдыралындан көрүп болур.

Партбөлүктөрдүн ажылына улурутулган экижиптишкан, оларын даямчытыр массага партия салдарын чедишкенин дээр дуржулгалар мөөнөп шыдаан партия-организмизм респубикада өсөт. Оң толартып чыгыш дараалында партия-организмизм ажалдыралындан көрүп болур.

Партбөлүктөрдүн ажылына улурутулган экижиптишкан, оларын даямчытыр массага партия салдарын чедишкенин дээр дуржулгалар мөөнөп шыдаан партия-организмизм респубикада өсөт. Оң толартып чыгыш дараалында партия-организмизм ажалдыралындан көрүп болур.

Партбөлүктөрдүн ажылына улурутулган экижиптишкан, оларын даямчытыр массага партия салдарын чедишкенин дээр дуржулгалар мөөнөп шыдаан партия-организмизм респубикада өсөт. Оң толартып чыгыш дараалында партия-организмизм ажалдыралындан көрүп болур.

Партбөлүктөрдүн ажылына улурутулган экижиптишкан, оларын даямчытыр массага партия салдарын чедишкенин дээр дуржулгалар мөөнөп шыдаан партия-организмизм респубикада өсөт. Оң толартып чыгыш дараалында партия-организмизм ажалдыралындан көрүп болур.

Л. ЛАНТУХОВ.

СЭКП обкомунун инструктору.

Чылдар, кижилер

Петр Андреевич Закирбаев Ада-чуртун Улуг дайынын кижикчи. Төрөөн чуртун хостал-газы болгон хамаарышпас чорун дээр немец-фа-шистизм элекчилерге үдүр эреш-шудуру демисе-жит чорон. Оң мадырлыг херектерин Совет чуот утпаан. СССР-ниң Дээди Советинин Президиумунун Чарамын эзугаар чокта чаа Петр Андреевич Кызыл Сыдыс орден-биле шаңнаткан. Ам-гы үдө Закирбаев көдөз ажыл-агыйын дуржула-станциясында трактор бригадалык бригадир.

Николай Григорьевич Козловский 1941—1945 чылдарда Ада-чуртун улуг дайынын идеккейлиг кижикчи, Ленинград фронтунда немец элекчилерге үдүр демисежит чорун турган. Ленинградтың бузгунданын чаа шаарына киришкен. Дайын-чы шылгаларды дээр чоктактын шаңналарын алган. Дайын доозулган соонда төрөөн Тыва-зотка эеп келген. Ол үдөн бээр 20 ажы чылдар эртен-дөз болза, эрес-мадырлыг дайынчынын социалист Ада-чуртун мурнунга ол берге чылдар-дагы ачы-хамаарыш уткундурбаан. СССР-ниң Дээди Советинин Президиумунун Чарамын эзугаар чок-та чаа Козловский Кызыл Сыдыс орден-биле шаңнаткан. Амгы үдө Николай Григорьевич Козловский база Таңды районунун Кочетово сес чыл школында ажаллап турар.

Хоочун дайынчыларын чуруктарын бистиң фото-корреспондентивис С. ФЕОКТИСТОВ тырттырган.

САНАЛДАРНЫҢ ИЗИ-БИЛЕ

СЭКП Тожу райкомунун

чекта ботуп эркен пленуму-га райком секретары эш Ко-левский эркен партия кон-ференцияга болгон партия аге организмизмдин өт-чөт-сондугу туралынын кылган санал-шүтүмүчүлө-рин иш-биле деп темга кыска доңуу медеттелин дыйнаан.

Партия аге организмизм-дин өт-чөт-сондугу туралынын кылган санал-шүтүмүчүлө-рин иш-биле деп темга кыска доңуу медеттелин дыйнаан.

черде партия организмизм-дин өт-чөт-сондугу туралынын кылган санал-шүтүмүчүлө-рин иш-биле деп темга кыска доңуу медеттелин дыйнаан.

райондардан тараа үрөткөн тым алганы-биле районун колхозтары чакып туралынын чотур үзүндө чедишкенин чотуркан.

Оң ийай ажыл-агыйлар тускайыткан кодондарын тургузар талазы-биле комму-нистерин кирген саналдарын база боттадырып эгелен. Амгы үдө сепиртиле кодон-дарын ажал-агыйларын шү-түзүп тургузган.

Чотун ажаллап ханды-рылганын бидеринче ула-ган саналдарын күчөткөн база боттадырып турар. Район төвүндө чунар-бакшынын, леп чутур черин, электростанция-нын ажылы мурнуку үдө тур-галындагы иракта экижип. Оң ийай Сысты-Хем, Хан-Сыра суурларга нининин чунар-ба-жынын бо чылым ажаллап.

Чотун ажаллап ханды-рылганын бидеринче ула-ган саналдарын күчөткөн база боттадырып турар. Район төвүндө чунар-бакшынын, леп чутур черин, электростанция-нын ажылы мурнуку үдө тур-галындагы иракта экижип. Оң ийай Сысты-Хем, Хан-Сыра суурларга нининин чунар-ба-жынын бо чылым ажаллап.

ПАРЛАТТЫНМААН ЧАГААЛАРНЫҢ ИЗИ-БИЛЕ

Дамчыдылга экижип

Улуг-Хем районун Ийн-Тал сууру районда база хой чурт-тачкылыг суурун бирээ, 1965 чылда суура Жданов аттыг колхозтун радио станциязын дуржуш, Шагаан-Арытын ра-дио бидеринге дамчытканда бээр соолук үдө миди суурун чурттакчылар радиодан соолук мездерин болгон аны-бүрү дамчыдылгаларын орта дыйнаастан деп, көдөз бижикчи эш А. Соскал редакцияга чагаа бижип.

Ук шүтүмүчүлөди редакция СЭКП райкомунче хемчег алмы-биле чотуркан. Ол чагааның изи-биле хынап көргөш, ажылчы чоннар депутаттарын Улуг-Хем район Советинин куускому-нун дарганынч оралакчы эш Н. Байкаловтук бисе дый-натканы болза: чагаада илереттинген чептер доозу-биле бадикаттыган. Ам Ийн-Тал суура радио дамчыдылгалары-ның четикини экижидер-биле хемчеглер адалдын эгелен.

Шудургу ажыл-шичи

Бүрүн-Асыкын, Зубовканың, Борзовканың оруктарына «Хлеб» деп бижиктиг үтөк ма-шиналы бо-ла көрүп болур. Кыштын соолуга-даа, чагың-наинде-даа хлеб соолукчу Александр Никитинин эл-бас-Евсеевич ачыы-биле ол суур-ларын сандыларынга хлеб, бу-лочка аймаа оналды кирген чагың-даа таварылга турбаан.

Аш-чөм сандыларын айт-кан график эзугаар хлеб кыл-галар аймаа-биле хандылары оң хуудулган. Оң канчаар күс-сөдүн турарын херечин са-дыгы бурунун Александр Никитининин дугайында чыгыш сестери таймырлап тур-бар.

Эртенгиң 7 шак турда-ла

оң машиналы лекерин чамыга туртулар. Ак халалды кетке, ол ам-даа чыгыш букаларын чутуруп эгелер. Кайы салгыт-чеже килограммын чедирин билер. Боудун шудургу күш-ажылы дээр ол Кан-Хем райпо баштаар черинин мурнунда каш-даа батал шаңнаткан. Май 1-иниң бугурун ол чурру өс-ке мурнакы ажыл-шичилер-биле көдө районун Хуудул самбырагына көстүп келген.

Болуп болгон биче сетки-лиг Александр Никитининин со-дунун дугайында каш сөс ча-гааларында бичи эгелен олу-рар, мичалда-даа кады ажал-лап турар эш-бүрү оң ажал-лыг кызымачкылар билерер.

С. ДОРЖУ.

Дыңнакчылар чугаалап тур

Изылда ам ий чыл дур-гууанда нөдөз ажал-агый из-дарынын билин бидеринин шолондур ажаллап турар. Чок-та чаа ортазы эвенонук чаа бир бөлүк удуруткучлары оңу дөссөн. Бо улаада школаның дыңнакчылары Тыва АССР-де совхазтарын салырлар эрге-ленчилер болгон.

Оларын шүтүзү мөргө-жил талазы-биле херечиле до-кументилерин халдарына ал-ган. Бистин корреспондентис ол школаның доозукчуларын чамдызы-биле ужуражып, оларынч школага өөрдилген дыңнакчыларга нандыг амык-тыг чүлдөрүн бергенин со-нуурган.

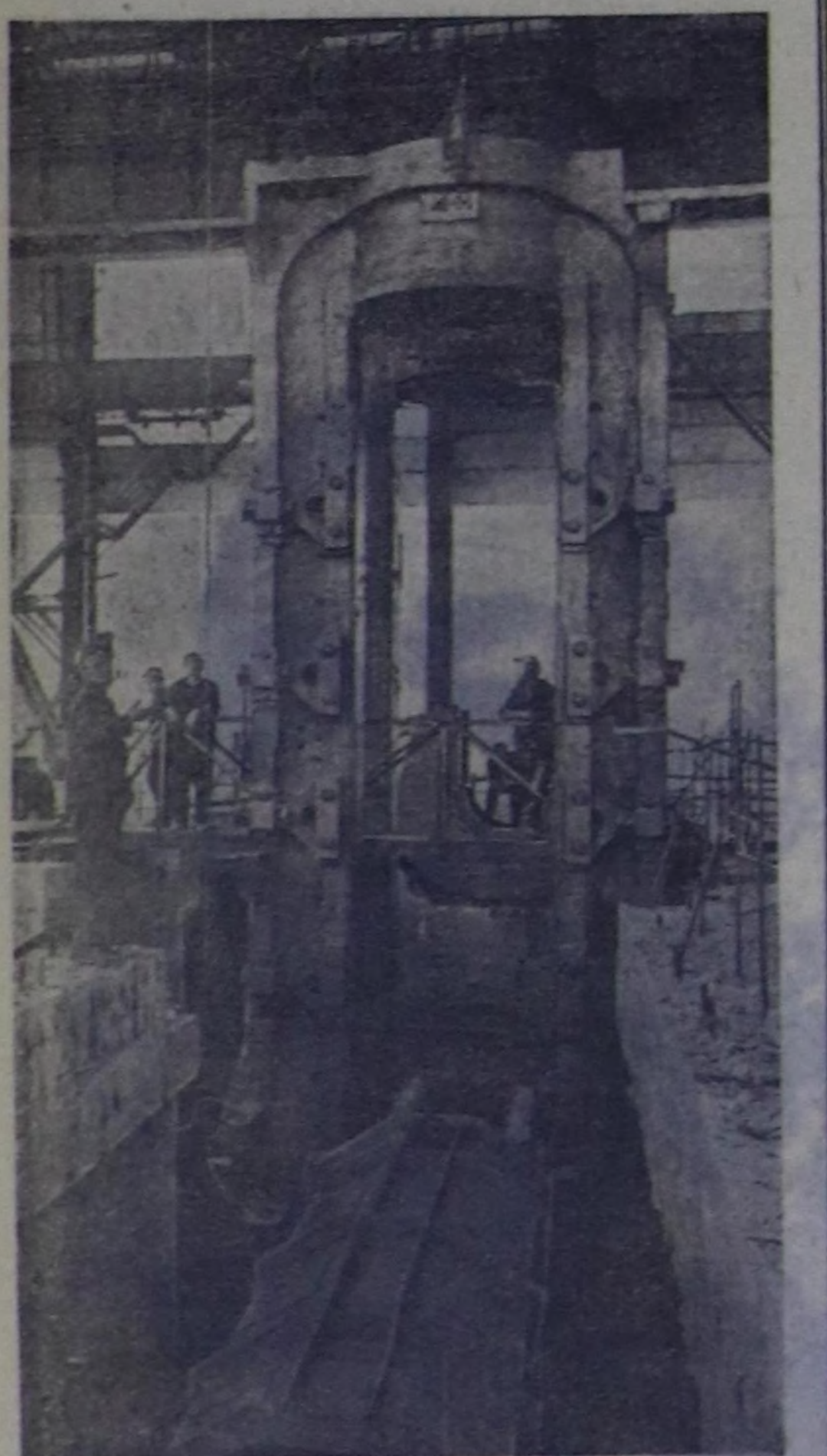
— Бис хей ажыктыг чүл-дөрүн билип алдыбыс — деп, Бай-Тайга районда «Тээли» совхозтун салбыр эргелчиз, аңаа эки өөрөгөн М. Ч. Сам-даң чугаалап турар. — Боудун прантин кийи мен. Школага өөрөгөнн турган, нөдөз ажал-агыйны эртен эзуу-биле чор-дарынын үндөткөнн элээн танымып алдым. Меңээ-даа, кады өөрөгөнн турган өөрүгө-даа экономика, нөдөз ажал-агый бугурулгезин организ-мизм болгон планнаар талазы-биле билип алганымыс төө-рөтүг билиглер ажылымыска улуг амыктыг болуру чугаа-жөк.

— Школага өөрдилгенн ужуру-дузаны черле улуг — деп, «Найрал» совхозтун салбыр эргелчиз Ш. Х. Ховалып чугаалап турар. — Хуусаа ын-дыг улуг эвес-даа болгон бол, боттарымыстың экономика та-лазы-биле билишкенин черле шылбай бидил алдымыс. Ын-дыг билип чокка бистин өө-рөтүг бугурулгезин, кижилеринн күш-ажылын организ-мизмизм-биле холбашкан хей айтырылганын шиттирлээр бөргө болгай. Күш-ажылды организмизмизм, аңаа телеп-

ге, малдын тарып бооздыл-ганымың айтырылган, малды өстүрер болгон оларын шым чегерери — бо бугу чүл-дөргө бис хун бугура таварып турар бис, оларын билип чо-кан канчан шиттирлээрн? Ын-чангаш ылаңгы салбыр эрге-ленчиз кийи хун бугура кы-лыр умурлук көчүгүчү чутула чүлдөрүн бо школага өөрөгөнн турган, билип алдымыс, ха-рын-даа оларын ханызы-биле шингээди ал турдуус.

— Программа эзугаар шко-лага өөрөгөнн турган чүлдөрү-висти шингээди ал турган, бистер нөдөз ажал-агыйнын Таңдыда дуржулга станция-зынга барып, мурнакчылар база тускай эртенмилер-биле ум-журжып, олардан амыктыг хей чүлдөрүн билип алганымыс көчүгүчү үнөткөн болгон — деп, «Барык» совхозтун төп са-лырынын эргелчиз Ш. С. Оормак чугаалап турар.

Школаның кижикчилери Шумешкек суурага база барып чоран, ол болза оларынч уга-нынга үрү-биле эртар. Оң-би-ле мады Кызылдын бугурул-гелеринин мурнакчы кижиле-рин-биле база ужурашылаан. Бо бугу чүлдөр школаның кижикчилеринин билин биде-ринге дээштиг, эки үрө-түмүчүлө, прантинкиг амыктыг идигни бээр эки хемчеглер бол-ган.

Новосибицкын металлургия заводунда «2000» дээр эн-загы хевирлиг прокат станын кылып турар. Ил технология деринин элтепгези ам чотуп турар. Баштайгы элчегин бо чылдын декабрыда ажылалга кийерин телевиизин.

ЧУРУТКА: прокат станын технология деринин элтепгези. Мында Петр Жигловтук коммунист күш-ажыл бригадалы ажаллап турар.

В. КОЖЕВНИКОВТҮН ФОТО. СЭТА-ның фотохроникасы.

ШЫН

ЧОННУҢ БҮГҮ-ЭВИЛЕЛ ЧИЗЕ-БҮРҮТКЕЛИНГЕ УТКУШТУР

ССР-ниң Министрлер Чөү-лөй 1970 чылдын январда чоңун Бүгү-эвилел чизе-бүрүт-келер чорударын доктааткан. Политика болгон ажыл-агый талазы-биле ол улуг ужуру-дузаны. Оң дузаны-биле чоң-уң санын, канчаар хуваатты-ганын, эр херэженин, назы-харын, өг-бүлө байдалын, на-шоналы, дыйын, өөрдилгезин малайладыг билип ол, аңаа үндөткөш, оларын кылыр ажылынын, ажал-агый эл-дарынын, канчаар чуртап тур-арынын, нийтиклел бөлүктөрү-нүн ажал-биле хуваар апар.

Бистин чуртта улус ажал-агый хөгжүлгезин план эзугаар чорудуп турар, мынчанга үдө-түрү, туугада, транспортта, өс-кө-дөз адырларда жеже кижиле ажаллап турарын тодордуру эргекч чутула. Чуртта херэ-жени, эр кижилер, ажал кы-лып шылдарлар жежел, совет нийтигелдиги келер үдөтүг кур-дарынын тодордуру төлөзө, өзүп олурар салгакчылар жежел туугада тодордуру чутула. Чуртта тускай эртенмилер та-лазы-биле кижилерлер, эчилер, бешкылар, агрономдор жеже бо-луп туралар, олар чуртта кы-

чаар хувааттыганын дээрн эки билбес болза, кадр белекте-лел боттадылары бергелей бээр.

Бо-ла чүлдөр талазы-биле мездер эрге-чатырганын чер-челде организмизмизм база херек, чижээ, экономика, культура та-лазы-биле планиларын кылырын-га, район, хоорай, область бү-рүтүгө салгынын организмизмизм-га болгон өске-даа. Чер-чөм Советтер чуртталга бажына-рын, кинотестер, вилетте че-лерин, коммунар, бугурулгелер, урулар болгон школа ал-бан черлерин турарын база планилар болгай.

Чонун амырлыгына, чурт-тун, ажал-агыйына, совет ки-жилерин културалыгына болу-лаан ханы өскерилгелерин чизе-бүрүткелдиги материалдары кор-гуап, оң-биле социалист тургузушкунга болгон улуг чартыкчы чүлдөрүн илердир, коммунист тургузушкуну чедишкенин чорударына улуг херектиг материалдары бээр, ол-дөтөгө талазы-биле база улуг умур-дузаны.

Чонун материалдыг байда-лынын элбигиш чокка өтүп, ажалын, амырлыгына улус экижил, чоңа вилетте ханды-

рылганын соксаал чокка хөг-жүп турарында ССР-де херэ-женин чоңун ботуп тургуру көрүдө, өлүр чорук үргүлүк өзөжөп турар, кижилерин үр чуртаарын өскер. Революция мурнундагы үр-биле дээр, ССР-де чоңун үр чуртаарын 2,1 катан улааткан азы орту-ма-биле 32 хар чуртап тур-гуну ала-69 хар четкен.

В. И. Лениннин нийтиги-визм-биле Совет Россияга баш-тайгы чизе-бүрүткелди 1920 чылда кылган. Ийги Бүгү-эвилел чизе-бүрүткелди 1925 чылда болгон. Бо чизегин мате-риалдары бирги беш чыл пла-нын чогалдырыгы үндөткөн бо-лгон.

Дарындагы чизе-бүрүткел-дер 1939 болгон 1939 чылдарда болгулаан, оларын материал-дары база-ла ССР-ге комму-нист тургузушкуну план-нарын ажаллап кылып, бот-тадыларына улуг ролду ой-наттыган.

Бо талазы-биле улуг белек-келерин кылып, Мынчанга хоорайларга кызылдарын малайлар, хуудалар, бажы-нарын дугаарларын, куушчу-лар аттарын чурумчулар, хо-райларын схематиктиг план-

нарын чогалдыр, районнарын карталарын кылып, чоңун үдө-дүр, кийр бижидилгелерин хы-наар болгон өске-даа хей ажалдарын кылып апар.

Ажылчы чоннар депутаттарын Советтеринин чыныга тур-гусулаан, чизе кылыныга ду-залдарынын комиссиялары улуг ажалды кылып. Олар таймы-бир-массалыг ажалды чорудар, бүрүткел кылар калдарын ши-лип алып, бүрүткел кылыныга холбашкан бажы-балатты тыва-ар талазы-биле практиктиг ду-заны чедирер.

Чонун чизе-бүрүткелди В. И. Ленин чутулаа коруп чорган. 1920 чылдын сентябрь чорон, 1920 чылдын сентябрь 12-де Иркутсктин губернско-мунга телеграммизмизм ол ми-чар бижип: «Силеринч губер-нияга чизе-бүрүткел чер бо-лгон эртен дээр бугу чүл-дөрүн кылылар. Таваржы бээр бугу моондандарын револю-счү чурум-биле чаладылар, чизе-нин план эзугаар чорударына байдалын тургузулар».

Бистин Кызыл хоорай Со-вет баштайгы чалаа кандыг белекче ажалдарын чотурка-ла? Күрестистинин хоорай инспекторунун ажалдакчы-

ларынн күжү-биле 1968 чыл-дын бирги чартынын дургу-зунда Кызыл хоорайга улуг, доора куудумчуларын аттарын чурумчулар, бажынарын ду-гаарлар талазы-биле калбак хыналданы кылган. Чамдык чуртталга бажынарында ийн, харын-даа үш дугаарлар бар болгулаан, хей бажынарыла дугаарлар чогу, харын албан черлерин бажынарында бе-зин оларынч чогу хыналда көрүскөн.

Нинтиги-биле дугаары чок 167 бажы килерин. Азы чеге-лерде тургулаар бажынарыла куудумчун азын айтпаан бо-лур таваржылар илерен. Ам-гы үдө бо айттыган чепте-терин чаладыр, бугу чүл-дөрүн чурумчулар талазы-биле хемчеглерин аң эгелен.

Милициянын хоорай киди-зиян болгон хей-нинтинин ку-жү-биле 1967 — 68 чылдарда чурттакчыларын бажынар лесперяне улар, кийр бижидил, турарынч талазы-биле хоорай чоңун 50 куушун хы-нап көргөн. Оң түңкелде чамды кижилерин хоорайла кийр бижиткенин чуртап тура-ры азы хоорайдан чоруп бар-

таш, үндүр бижидил албазы илеретилген.

Техниктиг инвентаризация бюрозунун ажалдары Кызыл хоорайнын схематиктиг чуртун амаг чедир кылган.

Кызыл хоорай Советинин куускомунун шиттирин эзу-гаар эркен чылым хооруксу-комун чындаа чизе-бүрүткел чорударына дузаларынч ком-миссияны тургускан. Черби болгон Элегес-Асы көдөз Со-веттерде ыдыг комиссиялар база бар.

Ийнчалда-даа ол комиссиялар мынчаг чедир чепс ажаллап келген дээрн айттыр херек, а Шынаа көдөз Советинде ийн-дыг комиссия шүүт тургузун-маан.

Мынчанга үдөтүг айт-тыган чүлдөрүн барындаалып көрүп турган, чоңун чизе-бү-рүткел чедишкенин чорудары оң улуг политиктиг бо-лгон үдө ажал-агыйын учу-рудаан чоңун ортузунга кылы дээр чедишкенин таймырлап бээрлел таваржы деп ил болза-биле ажаллаар умурлук бис.

А. ФЕДОРЧЕНКО, күрстатистиканың хоорай инспектору.

